

e-mentor

DWUMIESIĘCZNIK SZKOŁY GŁÓWNEJ HANDLOWEJ W WARSZAWIE
WSPÓŁWYDAWCA: FUNDACJA PROMOCJI I AKREDYTACJ KIERUNKÓW EKONOMICZNYCH

2014, nr 2 (54)

P. Klimas, *Pozytywne i negatywne aspekty studiów doktoranckich – perspektywa doktorantów uczelni ekonomicznej*, „e-mentor” 2014, nr 2 (54), s. 12–17,
<http://www.e-mentor.edu.pl/arttykul/index/numer/54/id/1089>.

Pozytywne i negatywne aspekty studiów doktoranckich – perspektywa doktorantów uczelni ekonomicznej

Patrycja Klimas

Ostatnia dekada to okres wielu znaczących przemian w obszarze edukacji oraz szkolnictwa wyższego. Różnego rodzaju zmiany wdrażane są zarówno na poziomie europejskim, jak i krajowym. Ich pokłosiem jest m.in. konieczność wprowadzania modyfikacji w systemach i treściach kształcenia doktorantów, a nawet w samej organizacji procesu kształcenia na studiach trzeciego stopnia. Uczelnie coraz częściej stają wobec konieczności reorganizacji oferty programowej, by móc sprostać wyzwaniom zmieniającego się makrootoczenia i nasilającej się konkurencji czy rosnącym wymaganiom doktorantów. Dostosowywanie oferty programowej studiów doktoranckich podyktowane zmianami uwarunkowań otoczenia może odbywać się poprzez wzmacnianie atutów oferowanych studiów doktoranckich przy jednoczesnej minimalizacji mankamentów dostrzeganych przez głównych interesariuszy zewnętrznych, tj. doktorantów.

Artykuł prezentuje wyniki badań służących rozpoznaniu opinii doktorantów o realizowanych przez nich studiach doktoranckich na jednej z polskich uczelni ekonomicznych. Celem badania była identyfikacja mocnych oraz słabych stron studiów doktoranckich, przy założeniu, że badana uczelnia w przyszłości może wzmocnić swoją ofertę programową poprzez wykorzystanie uzyskanych wyników. Badanie miało charakter rozpoznawczy i zostało podporządkowane wymogom studium przypadku. Jak wskazują wyniki, badana uczelnia powinna w przyszłości zmodyfikować organizację oferowanych studiów doktoranckich. Uelastycznienie oraz indywidualizacja programu kształcenia, a także redukcja liczby na rzecz jakości oraz aktualności oferowanych przedmiotów to główne kierunki zalecanych zmian.

Uwarunkowania zmian na studiach doktoranckich

Współcześnie w otoczeniu szkolnictwa wyższego zachodzą znaczące przemiany. W odniesieniu do najwyższego poziomu studiów zmiany uwarunkowań zewnętrznych można identyfikować przede wszystkim w prawnym oraz społeczno-demograficznym wymiarze makrootoczenia, a także w obszarze konkurencji oraz doktorantów rozpatrywanych jako elementy mikrootoczenia.

Zmiany zachodzące w otoczeniu makroekonomicznym w dużej mierze dotyczą uwarunkowań prawnych. Miały one swój początek 19 czerwca 1999 roku, kiedy to ministrowie edukacji 29 europejskich państw złożyli swoje podpisy pod deklaracją bolońską i zainicjowali tym samym proces boloński. Implikacją zmian prawodawstwa europejskiego są: zmiana uwarunkowań prawnych na poziomie krajowym, np. zmiana ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym¹, zmiany dotyczące wsparcia finansowego doktorantów² czy coraz głośniej zapowiadany podział studiów doktoranckich na dwa typy, wyodrębniający doktoraty akademickie i zawodowe³. Oprócz wprowadzania zmian w prawie istotne wydaje się zasygnalizowanie pewnych aspektów o charakterze społeczno-demograficznym, takich jak dewaluacja tytułu zawodowego magistra, dewaluacja stopnia doktora, rosnący wskaźnik skolaryzacji, poprawa jakości oraz poziomu życia czy rosnące wymogi kompetencyjno-zawodowe na rynku pracy. Jednakże zmienność uwarunkowań funkcjonowania szkolnictwa wyższego to nie tylko efekt

¹ Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2005 r. Nr 164 poz. 1365).

² Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 grudnia 2013 r. w sprawie studiów doktoranckich i stypendiów doktoranckich (Dz.U. z 2013 r. poz. 1581).

³ Pierwszy – doktorat akademicki (naukowy, teoretyczny) – realizowany w ramach ścieżki akademickiej finansowanej ze środków publicznych, którego program oraz organizacja podporządkowane będą zasadzie *training for research*. Drugi, doktorat zawodowy (wdrożeńowy), realizowany w ramach ścieżki zawodowej finansowanej z prywatnych środków doktorantów, którego program oraz organizacja podporządkowane będą zasadzie *training by research*. Szerzej: K. Leja, P. Kitowski, *Doktorat akademicki czy zawodowy na marginesie badań sondażowych w Politechnice Gdańskiej*, [w:] K. Jędralska (red.), *Modele kształcenia na studiach doktoranckich w dziedzinie nauk ekonomicznych*, Wydawnictwo UE w Katowicach, Katowice 2013, s. 234–236.

Pozytywne i negatywne aspekty studiów doktoranckich...

zmian w otoczeniu makroekonomicznym, ale również rezultat przemian otoczenia mikroekonomicznego. Obszar szkolnictwa wyższego cechuje zaostrzająca się konkurencja o doktorantów. Główną siłą sprawczą rywalizacji między uczelniami jest rozwój oferty programowej uczelni publicznych, rosnąca liczba prywatnych szkół wyższych i dostępność studiów doktoranckich na uczelniach zagranicznych (zwiększająca się mobilność doktorantów, e-learning, otwieranie filii zamiejscowych w Polsce). Podsumowując, za kluczowy czynnik intensyfikacji walki konkurencyjnej należy uznać stale i dynamicznie rosnącą liczbę oraz dostępność szkół wyższych posiadających uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora oraz doktora habilitowanego.

Przeobrażenia rynku studiów trzeciego stopnia sprawiają, iż modyfikacja ich organizacji staje się konieczna. Literatura dostarcza wielu – mniej lub bardziej ogólnych – wytycznych dotyczących potencjalnych kierunków zmian, wśród których najczęściej pojawiają się⁴: indywidualizacja programowa, wprowadzanie obowiązkowych praktyk pedagogicznych, wprowadzanie warsztatów metodologicznych wraz ze zwiększaniem zaangażowania doktorantów w realizację prac badawczych pod egidą uczelni (badania własne, badania zespołowe prowadzone w instytutach, katedrach, zakładach). Źródłem cennych wskazówek dotyczących potrzebnych zmian mogą być także dane pochodzące ze źródeł pierwotnych, w tym przede wszystkim od samych doktorantów.

Metody badań

Celem przeprowadzonych badań była identyfikacja dostrzeganych przez doktorantów wybranej do badań uczelni mocnych oraz słabych stron studiów doktoranckich. Należy zaznaczyć, iż z uwagi na ograniczone zasoby badania objęły swoim zasięgiem doktorantów jednej polskiej publicznej uczelni ekonomicznej. Eksploracyjny charakter założeń badawczych świadczy o jakościowym podejściu badawczym⁵. Analiza intencjonalnie wybranego przypadku została przeprowadzona z wykorzystaniem uproszczonej metody SWOT ograniczającej się tylko do wewnątrzuczelnianych pozytywnych oraz negatywnych aspektów przebiegu studiów doktoranckich⁶. Doktoranci wybranej do badań uczelni zostali poproszeni o samodzielne, w żadnym

stopniu niemoderowane wskazanie maksymalnie trzech najważniejszych atutów oraz mankamentów studiów doktoranckich. Przedstawione w artykule wyniki odzwierciedlają opinie 71 obecnych (45 proc. ogółu studiujących w badanej uczelni doktorantów) oraz 4 byłych doktorantów. W badanej grupie znalazło się: 57 proc. kobiet, 70 proc. doktorantów studiów stacjonarnych, 51 proc. doktorantów kierunku zarządzanie, 30 proc. doktorantów IV roku.

Pozytywnie postrzegane aspekty studiów doktoranckich

Identyfikacja pozytywów studiów doktoranckich pozwala określić potencjalne obszary, właściwości bądź funkcje, które mogą stanowić podstawę działań podejmowanych na rzecz wzmocnienia atrakcyjności oferowanych przez badaną uczelnię studiów doktoranckich. Zbiór określonych przez doktorantów mocnych stron zagregowano w osiem rozłącznych kategorii: kadra naukowa, kontakty, organizacja, program studiów, rozwój intelektualny, studium doktoranckie (sekretariat), uczelnia oraz inne (wykres 1).

Wyróżniające się pod względem liczby zidentyfikowanych zalet okazały się dwie grupy, tj. studium doktoranckie (48 odpowiedzi, 30 proc. mocnych stron)⁷ oraz organizacja studiów doktoranckich (47; 29 procent). Najważniejszą zaletą studiów doktoranckich okazuje się funkcjonujące na ich potrzeby studium doktoranckie (48; 30 proc.), a w jego ramach:

- obsługa sekretariatu studium doktoranckiego (31), określana przez badanych jako kompleksowa, profesjonalna, kulturalna i życzliwa;
- płynny i szybki przekaz bieżących informacji naukowych i organizacyjnych (13) dotyczących krajowych i zagranicznych konferencji naukowych oraz możliwości uczestnictwa w projektach naukowo-badawczych;
- dogodny oraz elastyczny harmonogram (4).

Drugą, równie często wskazywaną mocną stroną studiów doktoranckich jest ich organizacja (47; 29 proc.):

- organizacja zajęć w dogodnych godzinach (16), w jednym (stałym) dniu tygodnia (6);
- ułatwiony (niższe koszty) dostęp do konferencji naukowych (5), w tym konferencji dedykowanych wyłącznie doktorantom;

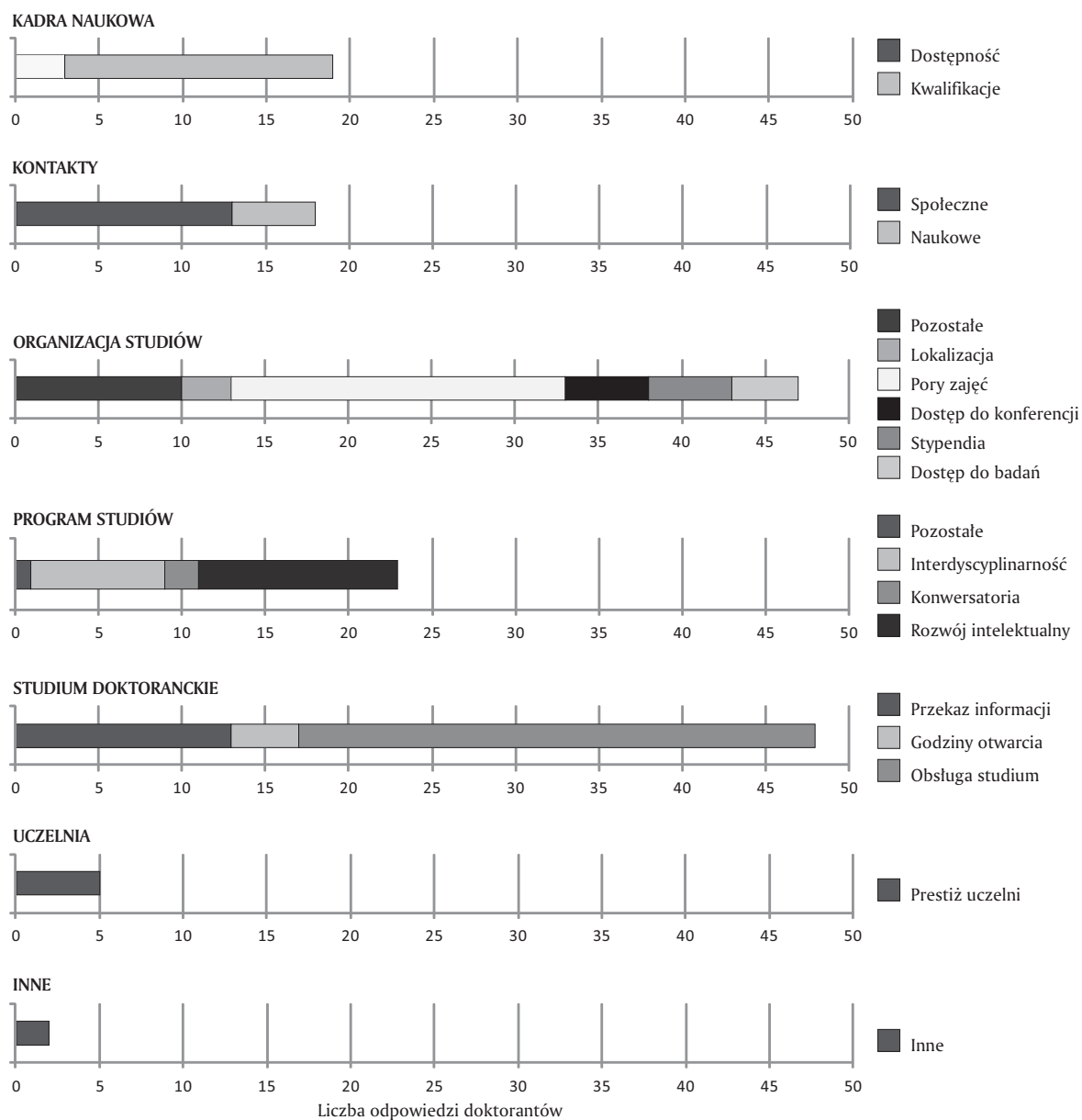
⁴ Opracowania L. Żabińskiego, K. Lisieckiej, K. Lei, K. Malagi, H. Bienioka, M. Pańkowskiej w publikacji: K. Jędralska (red.), *Modele kształcenia na studiach doktoranckich w dziedzinie nauk ekonomicznych*, Wydawnictwo UE w Katowicach, Katowice 2013.

⁵ W. Czakon, *Łabędzie Poppera – case studies w badaniach nauk o zarządzaniu*, „Przegląd Organizacji” 2006, nr 9, s. 9–13.

⁶ Zastosowana metoda posłużyła zgromadzeniu oraz uporządkowaniu informacji dotyczących postrzegania i oceny studiów doktoranckich. W artykule zaprezentowano wyniki odnoszące się tylko i wyłącznie do aspektów wewnętrznych (wady i zalety). Z rezultatami odnoszącymi się do aspektów zewnętrznych (szanse i zagrożenia) można zapoznać się w publikacji: P. Klimas, *Studia doktoranckie z perspektywy doktorantów*, [w:] K. Jędralska (red.), *Modele kształcenia na studiach doktoranckich w dziedzinie nauk ekonomicznych*, Wydawnictwo UE w Katowicach, Katowice 2013, s. 181–193.

⁷ W dalszej części pracy liczby w nawiasach odzwierciedlają liczbę wskazań danej odpowiedzi lub liczbę wskazań danej odpowiedzi oraz odsetek ogółu zidentyfikowanych przez doktorantów mocnych lub słabych stron studiów.

Wykres 1. Pozytywy studiów doktoranckich

Źródło: opracowanie własne.

- możliwość uzyskania stypendium (5);
- możliwość prowadzenia badań (4) realizowanych w ramach potencjału badawczego, projektów dedykowanych młodym naukowcom, a także projektów finansowanych m.in. przez NCN oraz NCBiR;
- dogodna lokalizacja uczelni (3);
- ponadto (kategoria pozostałe) badani wskazali m.in. takie zalety jak: dostęp do darmowych publikacji (2), dostęp do parkingu (2), przedmioty swobodnego wyboru (2) oraz bezpłatny tryb stacjonarny (2).

Trzecią mocną stroną analizowanego przypadku studiów doktoranckich jest realizowany w ich ramach program kształcenia (23; 14 proc.):

- duża liczba przedmiotów stwarzająca możliwość rozwoju intelektualnego (12);
- interdyscyplinarność zajęć oraz przekazywanej wiedzy (8);
- konwersatoria (2) oraz możliwość przygotowania do egzaminów doktorskich z przedmiotów obowiązkowych, takich jak zarządzanie, ekonomia czy filozofia (1).

Kolejnym atutem jest kadra naukowa zaangażowana w realizację programu studiów (19 wskazań, 11 proc. zidentyfikowanych mocnych stron). Studenci wskazywali tutaj:

- wysoki poziom kompetencji kadry naukowej prowadzącej zajęcia (13) oraz sprawującej opiekę naukową (3);

Pozytywne i negatywne aspekty studiów doktoranckich...

- łatwość dostępu do kadry naukowej (3), rozumiana zarówno jako fizyczna dostępność podczas konsultacji i seminariów, jak i otwartość wobec doktorantów, gotowość wsparcia merytorycznego w kwestiach koncepcyjno-metodologicznych.

Dla doktorantów zaletą studiów są także nawiązywane dzięki nim kontakty (18; 10 proc.):

- kontakty społeczne (13), które można nawiązać dzięki bezpośredniej styczności z innymi, zróżnicowanymi (pod względem zainteresowań naukowych, doświadczeń zawodowych) doktorantami;
- kontakty naukowe z kadrą profesorską (5).

Prócz często powtarzających się, opisanych powyżej, mocnych stron ocenianych studiów doktoranckich w ba-

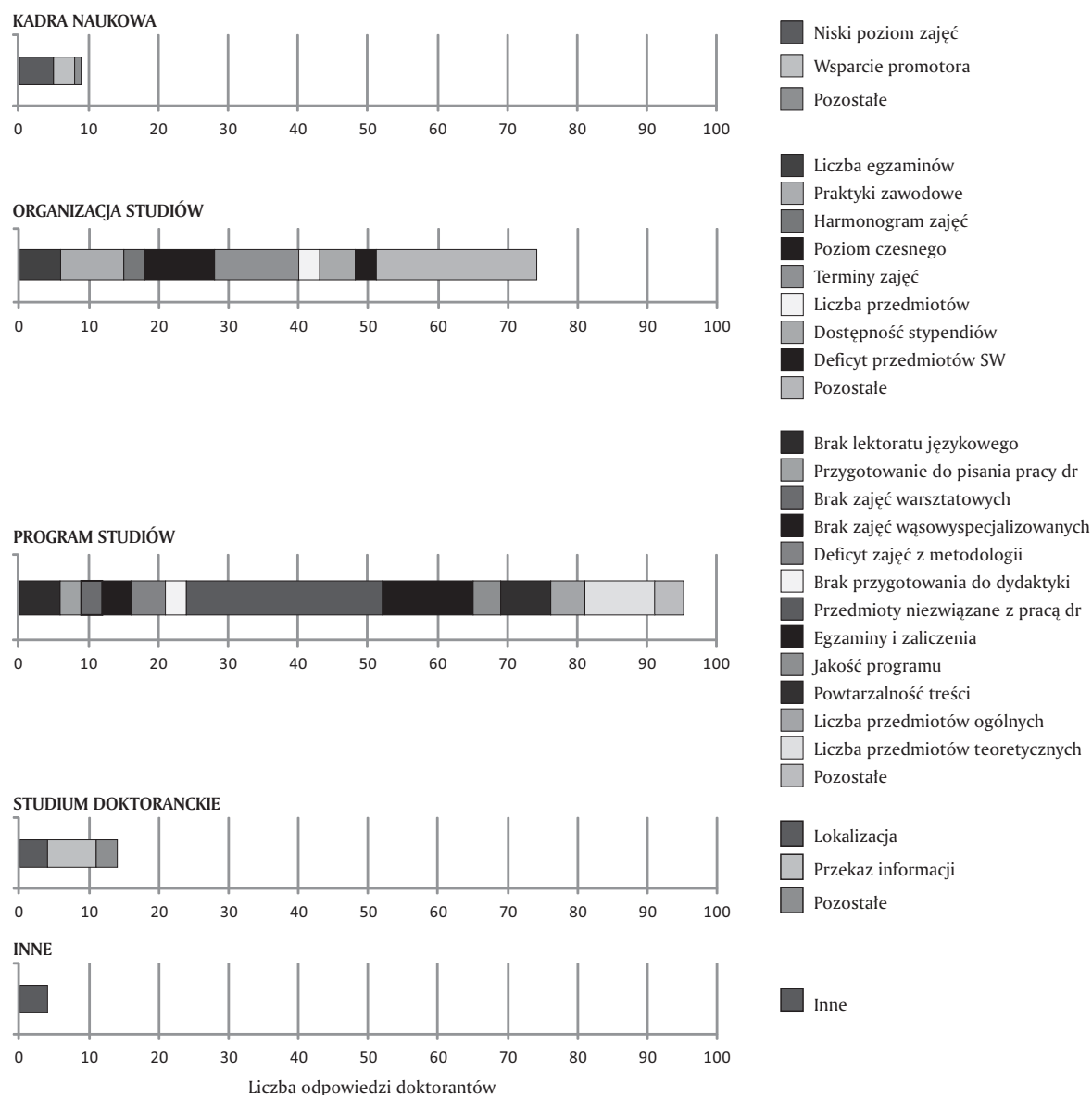
daniu zidentyfikowano także inne zalety, dotyczące m.in. prestiżu uczelni, jak i samych studiów III stopnia (6).

Negatywnie postrzegane aspekty studiów doktoranckich

Dopełnieniem oceny aktualnego stanu analizowanego przypadku studiów doktoranckich jest identyfikacja dostrzeganych przez doktorantów mankamentów. Identyfikacja negatywnych aspektów studiów doktoranckich pozwala zwrócić uwagę decydentów na te własności studiów doktoranckich, których modyfikacja powinna przyczynić się do poprawy ogólnej oceny studiów III stopnia (wykres 2).

Analiza pozytywów studiów doktoranckich wykazała, że realizowany w ich ramach program kształcenia

Wykres 2. Negatywne strony studiów doktoranckich

Źródło: opracowanie własne.

jest dość dobrze oceniany. Jednakże, jak wskazuje analiza aspektów negatywnych, to właśnie tego obszaru dotyczą stosunkowo najsurowsze opinie doktorantów. Okazuje się bowiem, iż z programem kształcenia wiąże się niemal połowa wszystkich zidentyfikowanych mankamentów (95 wskazań, 48 proc. ogółu słabych stron). Wśród nich znalazły się:

- duża liczba przedmiotów niezwiązanych z pracą doktorską (25) oraz niezaspokajających potrzeb studentów (4);
- pracochłonne, oderwane od obszaru naukowego oraz tematu pracy doktorskiej egzaminy i zaliczenia (11), utrudniające przygotowywanie rozprawy doktorskiej (2);
- niewłaściwa struktura programu studiów:
 - nadmiar przedmiotów ogólnych (4), przedmiotów *stricte* teoretycznych (8) oraz zajęć, podczas których nie ma miejsca na dyskusję wymianę poglądów i spostrzeżeń (5);
 - niedobór przedmiotów poświęconych kwestiom metodologicznym (5);
 - brak w podstawie programowej istotnych przedmiotów, takich jak: lektorat językowy (4), przedmioty specjalistyczne o wąskim zakresie tematycznym (4), przedmioty warsztatowe (3), a także przedmioty przygotowujące do pisania pracy doktorskiej (3), prowadzenia zajęć dydaktycznych (3) oraz badań naukowych (2).
- niski poziom oryginalności treści programowych – powtarzalność treści ze studiów II stopnia (4), ze studiów I stopnia (2) oraz nakładanie się treści poszczególnych przedmiotów (2);
- badani w odniesieniu do programu studiów wśród wad wymieniali także: brak elastyczności (2) oraz zróżnicowany poziom jakości przekazywanej wiedzy na poszczególnych zajęciach (2).

Drugim obszarem, w którym prócz znaczącej liczby zalet wyłoniono jednocześnie ponadprzeciętną liczbę mankamentów, jest organizacja przebiegu studiów doktoranckich (74; 38 proc.), a w jej ramach:

- organizacja zajęć w środku tygodnia (15)⁸;
- wysokie czesne (12) przy jednoczesnej niewielkiej dostępności stypendiów (6);
- konieczność odbycia praktyk zawodowych (10);
- duża liczba egzaminów (7) oraz przedmiotów (4);
- deficyt przedmiotów swobodnego wyboru (3);
- niespójny harmonogram zajęć (3)
- oraz inne, jak na przykład: brak indywidualnej ścieżki kształcenia (3), mała liczba godzin zajęć prowadzonych przez doktorantów (2), zbyt duża liczba studentów (2), długi czas trwania studiów (2) oraz międzywydziałowość (2).

Trzecim obszarem, w którym doktoranci prócz mocnych stron dostrzegają także pewne słabości, jest

studium doktoranckie (14; 7 proc.), w tym: przekaz informacji o charakterze formalnym (8), lokalizacja sekretariatu studium poza głównym kampusem uczelni (4) oraz brak organizacji obligatoryjnych dla doktorantów praktyk zawodowych (2).

Kolejny obszar identyfikacji słabych stron stanowi kadra naukowa (9; 5 proc.), która w opinii doktorantów nie przykłada należytej staranności do poziomu merytorycznego prowadzonych zajęć (6) oraz nie zapewnia odpowiedniego wsparcia merytorycznego (3).

Prócz często powtarzających się, opisanych powyżej słabych stron w badaniu zidentyfikowano także inne wady, takie jak: trudność pogodzenia zaliczeń, pisania pracy, pisania artykułów oraz praktyk, a także niewielka ilość czasu na pracę nad rozprawą (2).

Wnioski

W literaturze dotyczącej zarządzania strategicznego przyjmuje się, że metoda SWOT jest swoistą *propozycją systematycznej i wszechstronnej oceny zewnętrznych i wewnętrznych czynników określających kondycję bieżącą i potencjał rozwojowy*⁹ przedmiotu badawczego. W takim ujęciu uzyskane wyniki obrazują aktualną kondycję rozwojową badanej uczelni z perspektywy ocen oraz opinii doktorantów. Wystawiona przez doktorantów ocena jest dość surowa, a oferowane w obecnym kształcie studia doktoranckie nie spełniają ich oczekiwań. Syntetyczne zestawienie obszarów zidentyfikowanych mocnych i słabych stron studiów doktoranckich (wykres 3) wskazuje, że w przypadku badanej uczelni atuty dotyczą głównie kwestii organizacyjnych, a nie naukowych czy badawczych. Natomiast podstawowymi obszarami pozytywnie ocenianymi są elastyczna i przyjazna doktorantom organizacja studiów oraz profesjonalnie i sprawnie działające studium doktoranckie.

Ponadto wyniki wskazują, że chęć ograniczenia subiektywnie odbieranych przez doktorantów mankamentów powinna skłonić badaną uczelnię do modyfikacji programu studiów (uelastycznienie oraz dostosowanie programu do potrzeb doktorantów, np. poprzez poszerzenie oferty przedmiotów swobodnego wyboru; zmiana formy zaliczania przedmiotów – np. odejście od klasycznych egzaminów na rzecz merytorycznej dyskusji, konwersatoriów czy debat oksfordzkich) oraz do poprawy organizacji studiów (głównie redukcja liczby przedmiotów na rzecz ich jakości oraz specjalizacji). Zrozumienie potrzeb doktorantów powinno być podstawą określenia obszarów studiów doktoranckich wymagających poprawy, natomiast identyfikacja obszarów najważniejszych zalet powinna wskazywać czynniki sukcesu rynkowego. W takim ujęciu wyniki przeprowadzonych badań mogą stanowić komponent procesu kreowania marki studiów doktoranckich oferowanych przez badaną uczelnię¹⁰,

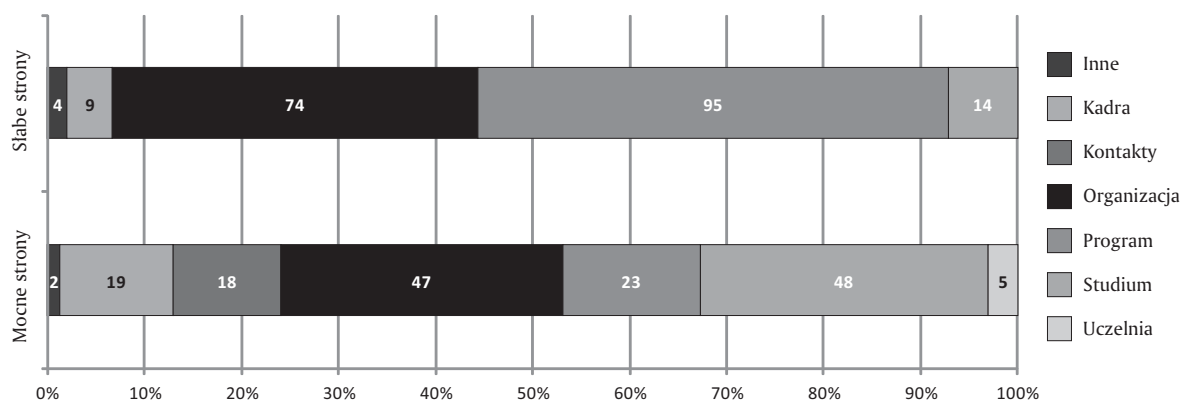
⁸ Warto zauważyć, że organizacja zajęć w środku tygodnia dla badanych stanowi jedną z zalet realizowanych studiów doktoranckich.

⁹ G. Gierszewska, M. Romanowska, *Analiza strategiczna przedsiębiorstwa*. PWE, Warszawa 2002, s. 235.

¹⁰ P.P. Horsha, S. Shah, *Creating Brand Value of Higher Education Institutions*, „International Journal of Management and Tourism” 2011, Vol. 19 (2), s. 152.

Pozytywne i negatywne aspekty studiów doktoranckich...

Wykres 3. Zestawienie pozytywnie i negatywnie postrzeganych aspektów studiów doktoranckich

Źródło: opracowanie własne.

a w dalszej kolejności zostać włączone do modelu zarządzania potencjałem konkurencyjnym marki poddanych analizie studiów doktoranckich¹¹.

Na zakończenie warto dodać, iż znaczącym ograniczeniem zaprezentowanego studium przypadku jest brak możliwości generalizacji wyników, aczkolwiek z założenia zrealizowane badanie służyło rozpoznaniu opinii doktorantów, a nie wyciąganiu wniosków natury ogólnej. Jednakże w opinii autorki uzyskane wyniki niosą w sobie wartość nie tylko dla badanej uczelni. Rozpoznawczy charakter badania pozwala bowiem zwrócić uwagę także innych uczelni ekonomicznych – czy szerzej uczelni wyższych – na obszary zainteresowania oraz ocen doktorantów. Innymi słowy, zrealizowane badanie identyfikuje obszary organizacji studiów doktoranckich wymagające stałego monitorowania ze względu na fakt, że są poddawane ocenie przez głównych interesariuszy.

Bibliografia

W. Czakon, *Łączęcie Poppera – case studies w badaniach nauk o zarządzaniu*, „Przegląd Organizacji” 2006, nr 9, s. 9–13.

G. Gierszewska, M. Romanowska, *Analiza strategiczna przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2002.

P.P. Horsha, S. Shah, *Creating Brand Value of Higher Education Institutions*, „International Journal of Management and Tourism” 2011, Vol. 19, No. 2, s. 152–158.

P. Klimas, *Studia doktoranckie z perspektywy doktorantów*, [w:] K. Jędralska (red.), *Modele kształcenia na studiach doktoranckich w dziedzinie nauk ekonomicznych*, Wydawnictwo UE w Katowicach, Katowice 2013, s. 181–193.

K. Leja, P. Kitowski, *Doktorat akademicki czy zawodowy na marginesie badań sondażowych w Politechnice Gdańskiej*, [w:] K. Jędralska (red.), *Modele kształcenia na studiach doktoranckich w dziedzinie nauk ekonomicznych*, Wydawnictwo UE w Katowicach, Katowice 2013, s. 226–236.

P. Patkowski, *Potencjał konkurencyjny marki*, Poltext, Warszawa 2010.

¹¹ P. Patkowski, *Potencjał konkurencyjny marki*, Poltext, Warszawa 2010, s.167.

Advantages and disadvantages of doctoral studies – the perspective of PhD students of a university of economics

The article presents results of the research on doctoral studies conducted in one of the Polish, universities of economics. The conducted research was based on simple SWOT methodology including identification of the most significant internal aspects with division into strengths and opportunities. Both, the evaluation of the doctoral studies and the conclusions which were drawn were based on the subjective opinions collected from PhD students. The conducted research sheds some light on the most important areas which should be improved by the considered university as the environment of higher education is changing dynamically. In general, the development of the doctoral studies, as well as the future strategy ought to be focused on improvement of the doctoral studies' program. Definitely it have to be more flexible, more adjusted to the PhD students' needs and should include a wider range of research and teaching areas.

Autorka jest doktorem nauk ekonomicznych, pracownikiem Katedry Zarządzania Przedsiębiorstwem Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Specjalizuje się w zagadnieniach zarządzania strategicznego, zwłaszcza sprawności procesów współpracy międzyorganizacyjnej oraz współdziałania w sieciach. Na jej dorobek naukowy składa się ponad 20 publikacji z zakresu zarządzania strategicznego. Jest realizatorką pięciu projektów badawczych finansowanych przez Komisję Europejską, Narodowe Centrum Nauki oraz Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Uczestniczyła w konferencjach ogólnopolskich i międzynarodowych, a także w międzynarodowych seminariach i warsztatach naukowych organizowanych przez European Institute for Advanced Studies in Management (EIASM) oraz European Academy of Management (EURAM). Współpracuje z Fundacją Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych, pełni także funkcję sekretarza komitetu redakcyjnego „Journal of Economics and Management”.